

P a š n i k.

Stolčeni oreh. —k. Kako učitelj naj bolje skerbi za svoje dobro ime in za pravo poštenje.

Kakor vsaki človek, tako tudi učitelj naj bolje skerbi za svoje dobro ime in za pravo poštenje, če svoje dolžnosti zvesto in na tanko spolnuje. Učitelj pa naj tudi nikar preveč ne hrepeni po prazni časti, temuč naj si le prizadeva, da povsod vse pravično in pošteno ravná, se varuje vsake laži in hinavščine, in naj bo resnično tak, kakoršnega se po zunanjem kaže. Le čednost dá človeku pravo veljavo. Zraven pa naj učitelj vedno misli, da še vse premalo vé in zna, in naj si vedno pridobuje vseh vednost, ktere njegov poklic zadevajo. Prepriča pa naj se tudi, da spoštovanje in dobro ime se mora zaslužiti, pa tudi umno ohraniti.

Šolska roba.

Zastavica iz številstva.

V neki bolj zapuščeni kerčmi sta sedela dva človeka, ktera sta imela oba skupaj samo eno desetico denarja, t. j. 10 kr. Rada bi bila vino pila, toda naj cenejšega je en maslec veljalo že eno desetico; vendar sta ta dva človeka 4 maslece vina skupaj spila in vsega s tem denarjem pošteno plačala. Kako je bilo to mogoče?

„Živio“ in „Slava“.

Prav je, da Slovenci vpijemo oboje; to je zdaj takó skoro edina vez, ki nas veže na eno stran z Jugoslovani, na drugo pa s severnimi. Nemci tudi vpijejo „Hoch“ in „vivat“.

Prav po naše bi bilo namesto „živio!“ — „Bog živi!“ (Kdo nam brani tudi tako kričati?) Saj tudi Nemec veli včasih: „Soll leben!“, včasih pa celo: „Fifat, soll leben!“ (oboje h krati.)

Napčno pa je ženski vpiti „živio“ (kakor sem že včasih Slovence slišal) namesto, kakor bi bilo treba: „živila!“ Ako je več moških, je treba reči: „živili!“, ako je več ženskih pa: „živile“. — „Živio“ (namesto „živeli“ je = naj živi (on)! „živila!“ = naj živi (ona)! i. t. d. To je, kar se tiče oblike, ravno tako, kakor pravimo po slovenski po spolu: živel je (serb. ali hrv. živeo ali živio) on, živela je ona (ne pa: živel je ona) i. t. d. — Tudi „Beli Kranjci“ rabijo pretekli čas (brez „je“) za velivni naklon:

„posušil se mi perst,“ „usahnila mi roka,“ ako to ni res! — „poterla (potéri) te slana repa!“ i. t. d. Tako je tudi v českem jeziku.

Pri klicu „slava“ ni treba, se vé da ne na spol, ne na število paziti; zato je ta klic za splošno rabo boljši, kot „živio“. — „Živio“ res, da ni tudi naša domača t. j. ne prav slovenska oblika; ali če pomislimo, da je beseda tudi naša, in le oblika posojena, drugi narodi pa da so sprejeli celó (tujo) besedo („vivat“), kdo bi se toliko spotal nad „živio“, ki verh tega še prav lepo zvoní, pa tudi ušesa preletí. Ta „živio“, dragi moji, je na dalje znan zdaj že vsem nemškim ministrom, ki jim pravi po časniki in na glas, kedar popotujejo s svitlim cesarjem, ali sami po naših krajih, kod prebivajo Jugoslovani (s Slovenci vred) še dan današnji. Neizrečeno se je začudil neki Bach, ko je slišal okoli Celjovca in celó v Celjovcu „živio“ vpiti. „Ja, sind denn hier auch noch Slaven?“ tako je vprašal ves stermé svojega soseda v kočii. (Menda je bil temu gospodu kdo natvezel, da je na Koroškem že vse ponemčeno, kakor je bil nekdo nekemu drugemu, da zna v Ljubljani že vsak človek po nemški. Prepiral se je tukaj in terdil, da je res tako. Ko pa pride l. 1850 v Ljubljano, in vpraša nekaj po nemški prvih petero, šestero ljudi, ki jih je srečal, ni dobil drugega odgovora, kot: „niks tajč.“ Potlej je verjel, da Ljubljana še ni tako ponemčena.)

Toraj Slovenci! kodar vas je kaj, le prav na glas vpíte „živio“ (ne pa „vivat“), kedar bo popotoval svetli cesar ali kak minister po vašem kraju! —

Prošnja do „Učiteljskega Tovarša“.

Naše slovensko slovstvo lepo napreduje in od dne do dne se bolj razširja ljubezen do maternega jezika. Tudi Ti, ljubi „Tovarš“ si si pridobil že mnogo prijatlov s svojimi mičnimi spisi, in pogosto se nahajaš v naših ljudskih šolah. Toda še več prijatlov bi si naklonil, ako bi nam na koncu vsakega leta prinesel kratek imenik vseh slovenskih šol in njih učiteljev. Iz „Slov. Koledarja“ nam je znano, da je šol med Slovenci bogoslovskih učilnic 5, gimnazij 8, tehnik in realk 8; ljudskih šol na Kranjskem 158, na Štajarskem 189, na Koroškem 94, v Primorji 136, na Beneškem 24, na Ogerskem 27. — Kako lepo bi bilo, ako bi naj pred brali imena vseh mil. škofov teh krajev, potem šolske svetovavce in višje šolske oglede; za temi vodje in učitelje bogoslovskih šol, potem od gimnazij, tehnik in realk, in na zadnje dekanije in vse njih glavne in trivialne šole! Ako bi Ti, ljubi „Tovarš“ ne mogel tega dela izvršiti, bi ga morda prevzeli preč. gosp. pisavec „Slov. Koledarja“. Bog daj srečo! *)

Tvoj zvesti prijatelj
Idrijanski.

---

*) „Učiteljski Tovarš“ bi še marsikaj in tudi ta nasvetovani imenik prav rad podal svojim čast. bravcom, če bi mogel. Ako bi pa slavni gosp. pisavec „Slov. Koledarja“ to delo prevzeli, bi jim bili gotovo vsi šolniki in šolski prijatli zelo hvaležni.

„posušil se mi perst,“ „usahnila mi roka,“ ako to ni res! — „poterla (potéri) te slana repa!“ i. t. d. Tako je tudi v českem jeziku.

Pri klicu „slava“ ni treba, se vé da ne na spol, ne na število paziti; zato je ta klic za splošno rabo boljši, kot „živio“. — „Živio“ res, da ni tudi naša domača t. j. ne prav slovenska oblika; ali če pomislimo, da je beseda tudi naša, in le oblika posojena, drugi narodi pa da so sprejeli celó (tujo) besedo („vivat“), kdo bi se toliko spotal nad „živio“, ki verh tega še prav lepo zvoní, pa tudi ušesa preletí. Ta „živio“, dragi moji, je na dalje znan zdaj že vsem nemškim ministrom, ki jim pravi po časniki in na glas, kedar popotujejo s svitlim cesarjem, ali sami po naših krajih, kod prebivajo Jugoslovani (s Slovenci vred) še dan današnji. Neizrečeno se je začudil neki Bach, ko je slišal okoli Celjovca in celó v Celjovcu „živio“ vpiti. „Ja, sind denn hier auch noch Slaven?“ tako je vprašal ves stermé svojega soseda v kočii. (Menda je bil temu gospodu kdo natvezel, da je na Koroškem že vse ponemčeno, kakor je bil nekdo nekemu drugemu, da zna v Ljubljani že vsak človek po nemški. Prepiral se je tukaj in terdil, da je res tako. Ko pa pride l. 1850 v Ljubljano, in vpraša nekaj po nemški prvih petero, šestero ljudi, ki jih je srečal, ni dobil drugega odgovora, kot: „niks tajč.“ Potlej je verjel, da Ljubljana še ni tako ponemčena.)

Toraj Slovenci! kodar vas je kaj, le prav na glas vpíte „živio“ (ne pa „vivat“), kedar bo popotoval svetli cesar ali kak minister po vašem kraju! —

Prošnja do „Učiteljskega Tovarša“.

Naše slovensko slovstvo lepo napreduje in od dne do dne se bolj razširja ljubezen do maternega jezika. Tudi Ti, ljubi „Tovarš“ si si pridobil že mnogo prijatlov s svojimi mičnimi spisi, in pogosto se nahajaš v naših ljudskih šolah. Toda še več prijatlov bi si naklonil, ako bi nam na koncu vsakega leta prinesel kratek imenik vseh slovenskih šol in njih učiteljev. Iz „Slov. Koledarja“ nam je znano, da je šol med Slovenci bogoslovskih učilnic 5, gimnazij 8, tehnik in realk 8; ljudskih šol na Kranjskem 158, na Štajarskem 189, na Koroškem 94, v Primorji 136, na Beneškem 24, na Ogerskem 27. — Kako lepo bi bilo, ako bi naj pred brali imena vseh mil. škofov teh krajev, potem šolske svetovavce in višje šolske oglede; za temi vodje in učitelje bogoslovskih šol, potem od gimnazij, tehnik in realk, in na zadnje dekanije in vse njih glavne in trivialne šole! Ako bi Ti, ljubi „Tovarš“ ne mogel tega dela izvršiti, bi ga morda prevzeli preč. gosp. pisavec „Slov. Koledarja“. Bog daj srečo! *)

Tvoj zvesti prijatelj
Idrijanski.

*) „Učiteljski Tovarš“ bi še marsikaj in tudi ta nasvetovani imenik prav rad podal svojim čast. bravcom, če bi mogel. Ako bi pa slavni gosp. pisavec „Slov. Koledarja“ to delo prevzeli, bi jim bili gotovo vsi šolniki in šolski prijatli zelo hvaležni.

Opominek za orglavca.

Red za cerkvene pesmi v tem mesecu: Za 20. ned. po bink. ali za roženkransko nedeljo: Pri darovanji: „Svet rožni kranc veseli“ (glej Potočnikove pesm.), ali „Češčena cvetica!“ (glej g. Riharjeve nap.).

Za 21. ned. po bink.: „Kaj je težji, kot ljubiti svojega sovražnika?“ (glej Dolinarjeve ned. pesm. in nap.).

Za 22. ned. po bink. ali za žegnansko nedeljo: „Bog je duh, je brez telesa“ (glej Potočnikove sv. pesm.).

Za 23. ned. po bink.: Od svete Uršule: „Navdihuj me, pomočnica!“ (glej Dolinarjeve pes. od farnih pomočnikov.).

Oprostena jetnika.

Na svetega Marka dan pride k neznanemu mestnemu gospodu — živa podoba revščine — priletna, medla, izstradana ženica, s pokrito kletko v roki. „Kaj bi rada?“ jo gospod zapraša. — „Kupite tega le slavca,“ pravi žena, „Vam bo prepeval noč in dan.“ — Gospod ogleduje gibčnega tička, pa pobara: „Koliko pa prašate zanj?“ — „Saj veste, odgovori prodajavka, da slavci, toliko sloveči pevc, so dragi — po več goldinarjev eden. Jaz pa uboga reva, ki imam bolnega moža in tri majhne otročice, pa z vsemi vkup nič jesti, jaz Vam tega le prisiljena od velike potrebe — dam za en goldinar.“ — „Žal mi je,“ reče gospod, „da vam ne morem pomagati, ker sim tudi sam siromak — odslužen, bohe in na tako majhnem penzjoni, da mi je nemogoče shajati z njim. Ponudite tedaj komu bolj premožnemu slavca; bote tudi več skupila zanj; od mene pa vzemite za vbogajme to le capico (listek za 10 soldov), da si za njo saj kruha kupite.“ — „Bog vam poverni tavženkrat!“ vzdihne žena vsa solzna, in — odide.

Žena in slavec sta bila pri gospodu že čisto pozabljena, kar mu čez tri dni stopi v sobo — ravno tista sirota in z ravno tisto pokrito kletko. „Gospod!“ mu reče, „za božjo voljo, usmilite se me! Zastonj ponujam slavca po vsem mesti naprodaj; mož mi je za smert bolan, in jaz mu nimam dati le za žlico kuhanega! Pomagajte mi saj Vi — le za danes, ko je sveta nedelja, danes Vam prinesem dva slavca za en goldinar!“ — Take prošnje in pa tolika revščina bi prederle tudi kamnito serce. Gospodu se pa to zdi več kot le zgolj primerljaj, da se reva verne že drugič k njemu — in pa ravno danes, ko je on že čez veliko let enkrat dobil cel goldinar za sv. mašo — ravno, kolikor je žena prašala za slavca: zdi se mu kakor božji opomin, de naj s tim mašnim darom pomaga siromaški družini saj za en dan. Misli si: „Dobrotljivi Bog pomaga človeku po človeku; morda pomaga tudi še meni tako!“ Seže tedaj po komej prejeti goldinar, pa

govori siroti: „Kakor ljubo mi je sicer slavsko petje, bi jaz vendar ne kupoval teh vaših „slovečih pevcov;“ le vaša silna revščina mi gre toliko k sercu, da to storim, — toda ne drugač, kakor če mi pri vesti obljubite, da znanprej ne bote nič več, ne vi, ne nobeden vaših lovili in prodajali tičev. Kaj se vam nič ne smilite té dve uboge živalici, ki ju imate tu notri zaperte, da ju tako nemilo zadržujete v ječi? Ali se vam ne zdi, kakor da bi vidila dve duši, ki hrepenite po rešenji iz vic? Kakó bi bilo v a m pri serci, ko bi ravno tako vas ali pa kterege vaših zaperli in neprenehoma deržali v zaporu — in vse to ravno tako po nedolžnem, brez naj manjše krivice? Nikar tedaj tudi vi in vaši ne lovite in ne zapirajte nedolžnih tičkov! — Pa koliko si tudi pomagata z lovom in prodajo tičev! Se li morete s tim preživiti? Ali ni bolj pametno, da se lotite kakenga bolj zdatnega, pa tudi bolj gotovega zaslužka? Med tem ko s tičjelovom se bi le malo več kot nič pomagata, pa neizmerno škodvata vsem kmetom, vertnarjem, sadjorejcom in lastnikom gojzdov, ker z zapiranjem in zatiranjem tičev zapirate in zatirate naj pridniše pokončevavce požrešnih gosenc in červov, ki ljudem požró sadja na cente že v evetji; žita, sočivja, repe, zelja in druge zelenjave pa toliko, de večkrat ne pridelajo še sémena. Ravno zato pa tudi cesarska postava oestro prepoveduje tiče loviti in zatirati. Če sem ter tje gosposka premalo skerbi za spolnovanje te postave, je to slabo zadosti. Ne zanašajte se pa, da bi za vselej pri tem ostalo. Če še nobeden vas tukajšnih tičarjev ni bil dozda kaznovan, se lahko posihmal zgodi, da ga zasačijo in vtaknejo v zapor, ravno kakor oni zdaj tiče. — Pa ni le zoper cesarsko prepoved, temuč je tudi zoper božjo voljo, terpinčiti nedolžne tičke — tudi že samo z zaporom zavoljo petja. Tudi oni so občutljive živali, ki jih bolj peče zapor in zguba prostosti, kakor marsikterege sirovega človeka. Nikar jih tedaj tudi vi in vaša družina in znanci več ne lovite in ne zapirajte! — Ako mi vse to za terdno obljubite in se še posebno k temu zavezete, svoje otroke, kadar odrastejo, svariti, da ne bodo tičem gnjezd razdirali in mladičev jemali in terpinčili, vam odkupim za danes ta dva slavca“. — Ker žena vse to za terdno obljubi, in se tudi lepo zahvali za ves ta nauk, ki bi ga bila rada že dozda spolnovala, ko bi ga bila že pred slišala in tako umela, ji gospod podá obljubljeni goldinar, pa reče: „Jaz ga vam ne dam za tiča, ker ju ne potrebujem, temuč le iz usmiljenja, da vam saj nekoliko pomagam v vaši silni potrebi. Sicer bi vam to majhno pomoč rad pomnožil še s tim, da bi vam tudi slavce pustil, da jih še enkrat komu družemu prodaste. Al meni se ne smilite le vi, smilita se mi tudi vaša uboga jetnika — zaperta tička. Aku ju pustim še dalej prodajati, ostaneta še dalej v sužnosti — le pri drugem ječarji, ki bi ju deržal zaperta, da naj mu še pojeta v plačilo tega neusmiljenja, ter za zgubo svoje prostosti! Bog ne daj, de bi bil jaz kriv te njune podaljšane sužnosti! Ker vam sem ju že plačal, sta zdaj moja. — Da pa ne bote mislila, da jaz imam usmiljenje do nedolžnih živalic le na jeziki, in da bi bil v stani, se tudi sam vkrvičiti tiste terdoserčnosti do tičev, ki jo grajam na družih, naj vas prepričajo mišlega

čutja v meni — ne besede moje, temuč vaše lastne oči^u. — To rekši seže v kletko — z eno roko po enega in z drugo po drugega slavčka; in ko enega za drugim vun prinese, ju pomiluje in nagovori: „Kaj ne da, ljubeznjiva pevčka! dobrotljivi Bog vas tičkov ni stvaril za sužnost, temuč da mu prosti in veseli prepevate slavo in pa koristite ljudem — s pokončevanjem škodljivih merčesov. Ta ljubeznjivi oče tudi hoče, da ljudi razveseljujete s svojim sladkim petjem — toda ne mehkužnih in terdoserčnih meščanov, ki vas zapirajo v ječe, temuč le pridne poljodelce in vse tiste prijetle tičev, ki vam ne kratijo naj drajšega blagra — ljube prostosti. — Kako bi li tudi vidva še mogla iz serca prepevati — zaperta v to tesno in temno ječo, med tem ko vajni tovarši, sorodniki in drugi tičji prosto skakljajo po prostem germovji in drevji — prosti prepevaje med sočim zelenjem in dišečim cvetjem! Sramuje naj se terda človeška duša, ki krati tičkom to njih rajsko veselje — z vicanjem po kletkah! Jaz pa, preljuba odkupljenčka moja! ga vama ne bom kratil. Pejta z Bogom, slavita ga prosta vse žive dni, — pa ne dajta se nikdar več vjeti!^u — To izrekši poljubi vsacega verh glavičice, odpre pesti, in — frrr, frrr — mu zletita oprostena jetnika izpred oči.

Tičkomil.

Novice.

V Pragi je mestna županija sklenila, da mestne učilnice morajo biti česke, kar pa nekatere nemške časopise hudo bode.

Iz domačih krajev. V cerkljanski šoli na Gorenskem je bila preskušnja 28. avg.; učencov in učenk je bilo vseh skup 516. — Od ljudske šole v Radečah smo dobili čedno natisnjen slovenski „pregled“, v katerem se zraven učilne osnove in imenika učencov tudi nahaja mičen spis „Štej čas!“, ki ga je spisal verli učenik g. P. Cebin. — Tudi farna šola v Šmartnem pri Litiⁱ ima po svoji lepi stari navadi slovenske perijohe, iz katerih se razvidi, da je štela 357 učencov in učenk. —

Iz Servole (Škeda^e) poleg Tersta. 1. vel. serp. je bil pri nas učiteljski zbor pod predsedništvom visokočastitega gosp. dekana Jakob-a Koman-a, kateri so nam nekoliko časa popred sledeče 3 vprašanja v prevdarek razposlali:

1. Kako naj učitelj čudorednost (čednost in krepost) pri svojih učencih v šoli in zunaj šole z besedo in z djanjem pospešuje?
2. Kako naj učitelj ravná, da bodo otroci prav hitro čerke poznali?
3. Kaj naj učitelj stori, da se otroci ne bodo mehanično, temveč pomljivo brati naučili? —

Preden pa smo zbor začeli, smo bili pri sv. maši, katero so gosp. dekan brali. Potem so nas gosp. predsednik v šoli zbrane učitelje z ganljivim slovenskim ogovorom nagovorili, ter nam iskreno dokazali, kako potrebni in važni so učiteljski zbori. Vsaka njih besedica je v serce segala, ker so mož ne le samo v duhovskem stanu, ampak tudi vneti šolski prijatel in močna bramba slovenskega jezika. — Slava jim!